

Fra NS i Lier til Sør-Amerika

Elisabeth Skogens bok anmeldt av Eli Sahigaard

Den som tror at Elisabeth Skogens bok «Aldri tilbake» er et forsvar for NS-folkene og hennes far lensmann Georges Skogen, blir snytt. Riktignok gir hun i korte glimt barndommen i småhird og som lagleder, og etterkrigens problemer. Men i stedet for bitterhet, arroganse og selvhøvelse, et inntrykk kanskje noen satt igjen med etter å ha sett henne på TV-skjermen i programmet «Under solkorsets tegn», møter man her et modent menneske med kjærlighet og forståelse for den lille kvinne og mann, samt fryktløshet, fantasi og humor.

På en livaktig måte bringer hun oss rett inn i atmosfæren i besteforeldrenes hjem «Alfheim» i Lier og gir oss forståelse for samholdet i familien. Med jeg-formen kunne boken lett ha virket egosentrisk, men hun har en egen evne til å levendegjøre, observere, finne det komiske i enhver situasjon og ikke minst ironisere over seg selv. 11 år gammel møtte hun krigen. – Miljøet rundt var NS-preget. Ergo har jeg ikke grunnlag til å skape nevneverdig balanse, sier hun. Men i realiteten ble alle mennesker på godt og ondt hvirvlet inn i tilfeldigheter i en historisk virkelighet. Det ble et dypt politisk motsætningsforhold mellom Kitiil Skogen, lensmann i Lier, og sønnen Georges. De bevarte likevel respekten og hengivenheten for hverandre tross det vonde som måtte komme. Likevel kunne man ønske hun her hadde utdypet forskjellen mer.

Elisabeth selv kastet seg mot farens vilje ivrig inn i småhird som på den tiden var mest som speiderbevegelse å betrakte. Men var forholdene så prektige som hun vil ha det til – på begge sider og ikke minst da freden brøt løs? Hun mener selv hun hørte til unntakelsen. Når det gjaldt barn med NS-foreldre,

møtte de som oftest store problemer. Og hun tier sannsynligvis med ting som selv i dag ville forskrekke leseren. Tidlig lærte hun at krig ikke er annet enn menneskers forbannelse og skam – uansett hvilken side man står på. Med kapitulasjonen ble hun 16 år og voksen! Det betydde også 17 års avskjed med sin elskede far.

Som 17-åring drar hun som hushjelp til Frankrike og her møter hun en helt annen verden. Dette er kan hende den beste delen av boken. Her blir hun selv forelsket og gifter seg tross sin fars nølen, fanges inn av det franske ekteskapsystem og dobbeltmoral og vil ut. Hun faller ikke for fristelsen til å utlevere ektemannen, men bare seg selve det korrupte systemet og problemene ved å beholde barna ved en skillsmisje. Dette utløser en ren thriller i hvordan hun rømmer med barna til en tredje verden:

Paraguay – hvor hun observerer og norsk skildrer de siltne

indianerkvinnene og de dovne, men stolte mennene. Hvordan hun og barna nærmest lever av ville høns og avler grønnsaker til hun satser sine siste penger på å dyrke gladioler. Som ung og vakker blondine må en berømme at hun ikke fant lettvintere måter å tjene til livets opphold på, det manglet ikke på tilbud. Så møter hun kjærligheten i en eldre, klok og øm mann. Likevel sitter frihetslengselen og behovet for gamlelandet i henne. Etter å ha opparbeidet et stort marked for et amerikansk kosmetikkfirma, hatt presidentfruer til kunder og gjennomgått revolusjoner og opprør, stopper dette kapitlet. Godt for leseren – for boken er rik nok.

17 år er gått, og hun møter sin far igjen i Argentina hvor han har bygd opp et kooperativt bondesamfunn. Elisabeth arbeider for en ting – å komme hjem til Norge med sin familie. Men faren nekter: La det hende være gjemt og glemt – aldri vil vi bli trodd. Og tragedien med brorens

død og døds scenen med faren når hun våker med ham siste natt, er noe av det mest gripende jeg har lest.

Likevel – Elisabeth Skogen tror. Boken er full av optimisme og ømhet, et møte mellom verdensdeler og kulturer. Kvinnen som dømmes som rasist, viser her at hun har funnet det beste hos en neger, en jøde, en paraguayner, indianerkvinner og franskmenn. – Men jeg må hjem til Lier – halve sjelen min er her, sier hun. Hennes avdøde venns ord kunne stå som motto: Jeg elsket og ble elsket – solen lyste på mitt ansikt – Liv – du skylder meg intet – Liv – vi er i fred.

Jeg tror på boken. Den virker ekte og er spennende, usentimental og morsom. Det er først og fremst en bok om menneskers kamp for kjærlighet, forståelse og toleranse. Og det er noe vi trenger i dag.

«Aldri tilbake»
Elisabeth Skogen
Aschehough H & Co Forlag



Elisabeth Skogen har skrevet en spennende, usentimental og morsom bok uten bitterhet og arroganse.